

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio II. De Episcopatur optando, ineundo, & conferendo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Atque adeo hinc sumendum nobis restat initium quaestionis tertiae de eorum residentia.

Ad primū arg. Ad primum igitur argumentum eorū quae in fronte quaestionis proposita sunt, responderetur, quod etsi neminem Christus legatur instituisse episcopum praeter Apostolos, ubi eos praedicatum misit, nam illi functioni episcopalis erat annexa, & singulariter Petrum sub pastoris nomine, tamē cum eandem auctoritatem, ut dictum est perpetuo permanfuram fundasset, eo ipso facto in Apostolis, & singulariter in Petro singulis futuris episcopis locutus est. Itaque quod Petro dixit: Pascite oues meas, cunctis qui per ipsum creandi essent episcopi dictum voluit, nempe ut eo ipso quod quisq. creatus esset, idem sibi datum diuinitus pceptum intelligeret.

Ad secundū arg. Ad secundum responderetur propterea singulariter dictū fuisse Petro, pascite, quod quantum ad iurisdictionis plenitudinem singulariter ipsum caput cōstituebat Quo circa sicut illi peculiariter permissae sunt clauces regni caelorum Matth. 16. quas postea Ioann. 9. cunctis dedit Apostolis, quin vero & Ioann. 20. cunctis suo gradu sacerdotibus in foro conscientiae, sic hoc quod ipsi dixit, Pascite, cunctis factus est. A d aliud autem verbum eiusdem Petri, pascite qui in vobis est gregem Domini, negamus Catholicae idemque firmissime vocem esse pceptue Petri. Immo id nomine Dei admonuit. Quin vero mirari satis istos nequeo qui contrarium putant, videlicet vocem esse perinde a Petro prolatae ac si episcopus suis praeciperet subditis, aut praelatus monachis aliud quidpiam quod sua esset ordinatio, & praecipio. Cum planum sit ac perspicuum ceu diuinum organum esse locutum, perinde nimirum atque Paulum ubi aiebat. Attendite vobis & vniuerso gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit Consulto namque dixit, Pascite gregem Domini. Nam si oues sunt Domini, cuiusnam pastores nisi Domini, & cuius praecipto pascere tenentur, nisi Domini? Vnde Hieronym. ad Nepotianum, & refertur, distin. 9. cano. esto Petrus secundum domini praeciptum illud dixit se.

QUESTIO II.

DE EPISCOPATV OPTANDO, in cundo, & conferendo.

S. Thom. 2. 2. quaest. 185.

ARTICVLVS I.

Verum liceat episcopatum appetere.

Onstituto ergo quidnam sit, quoque iure dignitas Episcopalis fuerit instituta sequitur secundum rerum ordinem de eius desiderio, optationeque & collatione sermone sub texere. Et ne D. Thom. honorem quem habemus detulimus, adimamus, nepe, ut ubi ipse loquitur eius interpretemur mentem, exponenda nobis est quaestio eius 185. 2. 2. Arguitur enim quod desiderare affectareque Episcopale munus, sit non modo licitum, verum & laudabile. Attenim primū omnium Paul. 1. ad Timot. 3. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, desiderium autem boni operis, dignum est laude, ergo & Episcopatum optare. Secundo. Episcoporum status praestantior est & excellentior quam monachorum religio, monachatum autem expetere pietas est & religionis officium, ergo optatus erit ad Episcopatum anhelare. Tertio Prouer. 10. legitur. Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis, benedictio autem super caput vendentium, ille autem qui vicia & scientia pollet, atque adeo Episcopali muneri idoneus est videtur spiritualia frumenta abscondere, si se eidem muneri subducatur, cui si se subdat, eadem spiritualia frumenta salubriter dispensare pot, ergo idē munus retrahere vitio dādum est, optate vero laudi tribuendum. Quarto, Sanctorū exēpla ceu documenta nobis ad imitandū proponuntur, secundum illud ad Ro. 12. Quaecumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, legitur autem Isa. 6. eundem Prophetam ad munus se praedicatōnis obtulisse, ubi ait. Ecce ego mitto, ergo illud nulla reprehensione, immo praemio dignum est. In contrariū facit verbum illud Aug. 19. de Ciui. Dei. Locus superior sine quo populus regi non pot, et si admittit.

Soto
de iure
Legibus
DIII
13

nifretur vt decet tñ indecenter appetitur.
 Ad quætionem, vt licetiam S. Tho. con-
 fuetio more in conclusiones colligamus,
 fupposita triforimi diuifione, quinque con-
 clufionibus respondetur. Est enim in epi-
 scopali munere tria considerare. Primum
 fcilicet, quod omnium est caput & finis,
 epifcopalis operatio & functio per quam
 communi faluti populi cõfultur id quod
 verbo illo defignauit Chriftus, Io. vii. Pa-
 fce oues meas. Secundum est ordinis gra-
 dus celsitudo & eminentia, ad quam
 epifcopus affumitur, fecundum illud Mar-
 th. 23. Fidelis feruus & prudens quem con-
 ftituit Dominus fuper familiam fuam.
 Tertium denique in eodem munere tan-
 quam confequens annexumque attendit-
 tur, honor reuerentiaque ac temporalium
 prouentuum affluens copia, fecundum il-
 lud Apoft. 1. ad Tim. 3. Qui bene præfunt
 præbyteri, duplici honore digni funt,
 nempe & apud Deum, & apud homines,
 hac ergo fubitua diftinctione, prima con-
 clufione, vt a poftremo membro exordia-
 mur, est, Epifcopatum intuitu affectuque
 temporalium honorum appetere, manife-
 ftarium crimen est ambitiofa cupiditatis,
 nam cum bona temporalia non fint nifi
 fubidia & fuftentacula, ad finem admini-
 ftrationis inftituta, eadem temporalia præ-
 cipua intentione appeti, peruefa appeti-
 tio est. Cuius quidem criminis obiurgat
 Pharifeos Redemptor, Matth. 23. vbi
 aiebat, Amant primos occubitus in cœ-
 nis, & primas cathedras in fynagogis, fa-
 lutationes in foro, & vocari ab hominib.
 Rabbi. Secunda conclusio cire a fecundum
 diftinctionis membrum Epifcopatum ra-
 tione celsitudinis & eminentiæ ambire ni-
 hilominus est criminofum, nam eiufmo-
 di gradus altitudo confequens est ad ope-
 ris functionem, quare cum illa primam
 appeti ut præpoftera est appetitio. Vnde
 & idem Seruator noster Matth. 20. vnu-
 perio illud tribuit, vbi ait, Scitis quia prin-
 cipes gentium dominantur eorum, vos
 autem non fic, fed qui maior est inter
 vos, fit tanquam minifter. Vbi Chryfofto.
 Per hoc, inquit, ostenditur genule esse
 primatum cuperet, & fic gentium compa-
 ratione eorum æftuantem animam con-
 uertit. Tertia conclusio, Epifcopatus fun-
 ctionem ad animarum falutem illum, qui
 dignus, exiftimatur appetere, ftudiofum

officium est egregiaque laude commen-
 dandum. Hoc enim est quod Pau laudar,
 quoniam affectus ex obiecto perpenditur,
 & illud per se opus, charitatis exiftit offi-
 cium. Quarta conclusio. Eiuſmodi opus
 epifcopale etiam ad confulendum proxi-
 morum vtilitati expetere ob id quod gra-
 dus celsitudo illi adiungitur, præſumptuo-
 ſum videtur, atque adeo reformidandum
 est, niſi vbi manifeſta id neceſſitas exegerit.
 Vnde Greg. 1. par. Paſtorium, cap. 8.
 Tunc inquit laudabile fuit epifcopatum
 quærere quando per hunc quemquam
 dubium non erat ad ſupplicia grauiora
 peruenire. Quibus verbis ſcienter explicuit
 ipſum per ſe bonum opus eſſe, vbi cul-
 men celsitudinis non habet annexū. Qua-
 re tunc temporis rari erant, qui id oneris
 ſibi imponi cuperent, nempe illi duntaxat
 q. charitatis zelo ad id diuinitus excitabā-
 tur. Qua vtiq. ratione ibidem Greg. c. 7.
 Iſaiæ zelum offerentis ſe cõmendat. Quin-
 ta cõcluſio. Nihilominus poteſt quiſpiam
 ab iſta præſumptione appetere ſe eſſe
 epifcopatu dignum, prouinciamque illam
 digne adminiſtrare ſiue in ſula inſignitus
 ſit, ſiue antea quam ad id muneris affuma-
 tur, ita vt deſiderium non in celsitudinem
 & primatum, ſed in obſequiū ipſum Dei
 gregiſque beneficium feratur. Concluſio
 eſt tertie appendix. Vnde ſuper Matth.
 Chryſoſt. Opus quidem deſiderare bonū,
 bonum eſt, primatum autem, hominis
 vanitas eſt concupiſcere, primatus namq.
 fug enim ſe deſiderat, deſiderantem ſe
 horret. Aſſertiones tameti verè ſint plu-
 ſculum tamen lucis appetunt, & primum
 circa duas priores ambigitur, quantum
 nam culpæ in eo immoderato affectu in-
 ſit, dum quis aut temporales prouentus
 aut humanos honores præ ipſa epifcopa-
 li functione deſiderat, vtrum ſcilicet gene-
 re ſuo mortale ſit crimen. Apparet n. ſic
 eſſe, eo quod eſt peruerſus affectus erga
 res ſacras. Sed nihilominus ab altera parte
 repugnat argumentū, quod cū illa iuſta
 ſint illius officiij præmia moueri eorum
 affectu ad optandū epifcopatum modo
 paratus homo ſit recte & rite ipſum admi-
 niſtrare, nulla videtur, aut perexigua cul-
 pa. Nā cum bonos, ut ait ille, alat artes cõ-
 ſulto eiufmodi præmia propoſita eſſe vi-
 dentur, vt homines ad ſtudia allekti digni
 ſiāt huiufmodi dignitatibus ad cūdis Rã-
 detur

Quarta
conclu.

Grego.

Quinta
conclu.

Dubita-
tio.

Prima
conclu.

Secūda
conclu.

Chryſo.

Tertia
conclu.

Solutio. detur bifariam contingere appetere episcopatum propter temporalia bona. Vno modo vt hæc ordinis peruersitas sit obiectum appetitus. Itaque vox propter, designet bona temporalia esse finem episcopatus, vt cum dicitur. Appeto episcopatum propter bona temporalia, affectus appetendi feratur in illum inuersum ordinem, scilicet episcopatus propter bonum temporale. Et re vera hoc genere suo existit peccatum mortale: quia rerum ordo eis diuinitus inditus peruenitur. Est enim debitus ordo, vt episcopatus propter functionem legitima appetatur. Subsidia temporalia ad sustentationem vt recte possit iniungitur onus administrari. Quod quidē S. Thom. statim in c. questionis docere cogitauit, dicens, Principale & finale in episcopatu esse episcopalem operationem per quam proximorum utilitati intenditur. Quare ad argumentum proxime factum respondetur. Primum, quod & si eius modi in animo habeat recte episcopatum administrare, nihilominus præsentissimo exponitur periculo præcipuam habendi curam deglubendi gregem, procurandiq. honorem & fastum, post habendique animarum curam, nam quali ordo est in appetitu obiecto, talis est in opere metendus. Præterea. Et si nullum tale imineret periculum, appetitio ex suo ipsius obiecto peruerso vitaretur. Secundo autem, modo contingit episcopatum appeti ratione temporalium quæ ei annectuntur, non quod ratio illa constituatur finis episcopatus qui concupiscitur, sed quod fuerit prima ratio mouendi appetitum. Et huiusmodi affectio non apparet genere suo mortalis, cum per illam non constituatur peruersus ordo in rebus. Possunt enim bona temporalia mouere hominem ad appetendum episcopatum, & si ipsa functio episcopalis non ordinetur in finem illum. Imo potest amor temporalium mouere hominem ad amandum Deum propter se, atq; adeo episcopatum. Sicuti & timor inferni potest quemquam mouere ad diligendum Deum ipsum propter seipsum. Nihilominus quia concupita non eodem ordine appetitum mouent quem inter se habent: eiusmodi appetitio non caret culpa, saltem veniali. At quæquam hæc in scholis vtrumq; explicari valeant, tamē in affectu & vtu egrè

distinguitur. Etenim qui primo a temporali premio mouetur, ad eo facile ordinis peruerteret, vt dicitur nequeat, qui episcopatum propter huiusmodi premia concupiscat, atque adeo in periculo sit peccati mortalis. Quare alia est consulenda regula, nempe vt qui certus sit in ecclesie administratione nullum propter bona temporalia admissum crimen, sed officio suo secundum leges seruitum ire, licet temporalium appetitu moueatur, extra metum esse peccati mortalis. Sed tamen profecto ratio ista coherent. Secunda ambiguitas est in distinctione duarum istarum conclusionum videntur quippe in idem incidere. Nam etsi appetere bona temporalia ad auaritiam spectet, appetere vero dignitatis celsitudinem ad presumptionem, tamen appetere honores, quod primæ conclusioni appositum est, ad præsumptionem etiam attingere videtur, cuius mentio fit in secunda. Respondetur autem diuersum esse appetitum honoris, qui est ambitio, ab appetitu celsitudinis, qui est præsumptio. Nam altitudo & honor habent se vt causa & effectus. Et si quidem honor excellentiæ affectus ac subinde testimonium. Quare ambitio, vt i. 2. q. 3. 1. ait S. Tho. est inordinatus appetitus honoris, vtputa vel cum quis celsitudinem excellentiæ appetit quam non habet, vel non ad vilitatem aliorum appetit, nam honor non propter se, sed tanquam aliorum commodum appetendus est. Præsumptio autem, est immoderata spes, nempe concupiscentia alicuius dignitatis aut loci, qui vires appetentis excedit. Quæ quidem vitia in appetitu episcopatus diuersa sunt. His tñ sic expositis insurgere quis contra poterit, nempe q. huiusmodi bona propter ipsa appetere non sit peccatum. Quia, vt ab auaritia incipiamus, duplex est eius species, vt S. Tho. 2. 2. q. 1. 8. docet. Altera, quæ opponitur iustitiæ. Nimirum cum quis aliena inique cupit, quæ quidem ex genere suo est mortalis. Altera vero est, quæ opponitur liberalitati, cum quis tantum cupit bona temporalia, quod sane non est peccatum, nisi quatenus periculum affert, aliquid contra charitatem appetendi. Potest autem quispiã bona temporalia spiritualibus annexa concupiscere, qui tamen firmum habeat propositum, recte eadem bona temporalia dispensandi. Eadem ratio

SOTO
de iure
legibus
DIE
13

Solutio

ne aliquis potest cognoscere in se virtutis, ac scientiæ dignitatem, in cuius excellentiæ testimonium potest recte appetere honorem, atque adeo poterit in se vires præsentire, ut circa præsumptionem valeat appetere celsitudinem loci. Hæc veruntamen argumenta ex superioribus solvantur, nisi quod loculentius eandem elucidant. Et enim loci altitudo natura sua non est propter se appetenda, sed ut quis super candelabrum erectus luceat omnibus, qui in domo sunt. Et suo modo est de secularibus magistratibus sentiendum. Etiam uero ad hoc huiusmodi loci sunt inuenti. Qui ergo in hunc finem talem locum concupierit, genere rei nihil mali committit, nisi propter periculum, ut quarta conclusio declarat. Qui autem propter celsitudinem episcopatum appetit, eo ipso se indignum proficitur, quantum quidem perueritium habet affectum, atque adeo supra vires id appetit suas, quod est præsumptio. Pari modo de honore sentio, qui non est nisi ob testimonium virtutis expetendus, ut alijs proficiat. Et pariter de bonis temporalibus rei spirituali annexis, quæ non debent appeti nisi in sustentationem, ut possis officio in alio commodum fungi. De tertia conclusione nulla apparere potest dubitandi ratio, adeo perspicuum est licitum esse appetitum consulendi vacandi. animarum salutem. At vero quarta est mediæ consideranda, qua ait D. Thom. id ipsum propter annexam gradus celsitudinem præsumptuosum videri, nisi ubi manifesta necessitas extiterit. Et enim quamuis non omnino eiusmodi appetitum condemnare videatur, ait tamen præsumptuosum videri. Subsequitur ergo ex his conclusionibus, Præsulatus appetitum si ad salutem animarum non referatur, genere suo peccatum esse, vel mortale, vel veniale, ut explicatum est. Attamen ad huiusmodi salutem, relatus genere suo nec malitiam habere innotat, nec vero esse per se bonum, nam si per se bonus esset, nulla egerit circumstantia, quæ ipsum excusaret. Si vero per se malus, nulla cum redderet excusatum. Quocirca pro annexum periculum, nisi causa aliud exigeret, malus est, causa vero exigente sit licitus, quemadmodum si quis in rapidum flumen, aut aliam quemvis periculosam legum sine causa se in-

ferret, peccatum committeret, cuius rei culpam nonnunquam causa posset abstergere. Causam vero D. Th. non aliam agnoscit, quam necessitatem non quidem personæ propriam, sed communem ecclesie. Quod si quis eum redarguat, præter illam accedere posset alteram, puta si quis subrium se & pudicum, & doctum, ac denique irreprehensibilem nouerit qualem Paulus ad Timotheum 3. depingit episcopum. Hic nihil culpe contrahere videtur si episcopatum salutis gratia animarum concupierit, et dum necessitas ecclesie non ingrat. Ad hoc responsum consulto D. Tho. hanc causam subiciuisse, eo quod nemo id se credere debet nisi diutius, ut ait in solutione quarti argumenti fuerit attractus, ut patet exemplo Isaie: nam ut c. eius 6. refertur, prius angelus tetigit os eius, ut omni eum iniquitate permundaret, quod diceret. Ecce ego, mitte me. Et de Samuele legimus 1. Reg. 3. diuinitus esse a somno excitatum, ut faceret verbum domini in Israel. Et de ceteris prophetis similiter est sancto numine dispositum. Et in lib. Dialogorum de Equitio monacho refert Greg. se assisse linguam sibi a Deo tangi, ut deinceps continere se a diuinitus eloquijs non videret. Hæc autem supernaturalia, & rarissime contingunt, non sunt in ordinem doctrinæ redigenda. Adde quod neque diuina ista providentia nisi necessitatis tempore nunquam accidit. Igitur quod rationem summam colligamus, cur episcopatus desiderium, aut iniquum semper sit, aut de præsumptione suspectum. Primum ante oculos constituenda eius est sublimitas. Est enim status non vicinque perfectionis, ut religiosorum, qui perfectionem discunt, sed qui illud requirunt perfectionis culmen ut regem suum eandem doceat. Sane cum tanquam Apostolorum successores, ut dictum est, sint animarum custodes quos Christus proprio sanguine redemit. Ob idque eadem esse debent tum scientia, tum et vite eminentia instructi, ut quod de Christo ait Paulus. ualeant ecclesiam suam sine ruga, & macula Deo in die iudicij præsentare. pro quo persoluendo munere, mortem et si oportuerit, oppeteret. Hoc ergo scopo ob oculos posito si quis hoc munus pro bona temporalia cupit, iam dictum est, quæ peruersum habeat affectum. Si vero id propter animarum salutem appetat, tunc aut di-

Obiectio.

Solutio

Grego. Vnde episcopus desiderium reddat iniquum, aut de præsumptione suspectum.

gnus

gnum se atque idoneū sentit, aut secus; si nō se arbitratū idoneum, iniquus est; puta iniustitiz crimine implexus. Si autem idoneum se esse censeat, vix liber esse debet a presumptionibus metu: nam vix vllus citra culpam valeat tantum sibi dignitatis adscribere, quantum munus hoc expostulat. Quando verò palam est ecclesiam virorum inopia laborare, qui ei pro rei dignitate inservire possint, tunc qui planè se vult ad eandem proviuciam aptum, licet illam ob salutem animarum optet, eadem necessitate poterit excusari. Igitur si episcopatum mente expetere peccatum est, quanto deformius illud optare procurare & ambire. Porro ergo de pudendum est quod tam licenter tamq̃. perficitur fronte prefecturæ huiusmodi petantur, procurentur & ambiantur.

vxoris virum, sobrium, prudentem, &c. Vnde Gregor. ibidem laudans, inquit, de fiderium boni operis in pauorem venit protinus quod laudauit. Quare prudenter D. Thom. tertiz conclusioni quartam adiungit. Secundum pariter argumentum in superiorib. solutum est. Sanè vbi diximus aliter presulum statum, quum monachorum perfectionis esse, nam religiosi solum tanquam discipuli eiusq̃. sequaces illam profitentur: Episcopi vero tanquam doctores quæ illam iam asscunt. Nam adolecentulum, quem Christus ad religionem inuitauit, non est scitatus, an perfectus esset, sed utrum vellet esse perfectus. Petrus vero non antea pastorem sui gregis inuitauit, quæ tertio interrogaret, an se plus illi diligeret, hoc est an ceteris esset perfectior. Vnde Dionysii. elicit perfectionem episcopo actiue tanquam perfectio i congruere, monacho verò passiuè tanquam perficiendo, uelle autem perfici non est praesumptuolum, uel uelle perficere, neque eidem periculo expostum. Adde præterea quod monachus alijs se subdit ad spiritalia ca pssenda. Quod secundum August. 19. de Ciuit. Dei, cuiusque est laudabile studio enim inquit, cognoscendæ veritatis nemo prohibetur, quod laudabile otium est. Ille autem qui personam episcopi induit alios eligi sibi esse subiectos, quo appetit omnes dehortatur. Apost. ad Hebr. vbi ait. Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur a Deo. Et Chryso. super Math. Prima um ecclesie concupiscere, neq̃. iustum est, neque vtile. Quis enim sapiens vult ultra se subijcere seruituti, & periculo tali ut de rationem pro omni ecclesia, nisi forte, qui non a timet Dei iudicium, abutens primatu ecclesiastico seculariter, ut scilicet se ipsum conuertat in secularem. Ad tertium optime etiam D. Thom. responderet, quod frumentorum dispensatio fieri nō debet cuiuslibet arbitrio, sed primum diuina dispensatione, mox & maiorum iussu & ordine, secundum illud 1. ad Corinth. sic nos existimet homo iur. ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei. Et ad Roman. 10. Quomodo predicabunt nisi mittantur? Quapropter cui neque, ex munere proprio incumbit, neq̃; id a superiori iniunctum est, is non censetur

SORO
de iure
Legibus
DIE
13

Ad primū arg.

Ad primum igitur argumentum ex dictis colligitur solutio, quæ bifariam exponenda venit. Primò vti illo loco Apostolus legitimum episcopatus desiderium definire voluerit quasi dixerit, qui rite, & recte epatum desiderat, non nisi opus desiderat quod bonum est, nempe operas suas salut animarum nauare, quod in terra cōclusionone tanq̃. licitum assertum est, & laudabile. Vnde Aug. 19. de Ciui. Dei. Apostolus illic, inquit, quid epatus sic exponere voluit. Est. n. nomen operis, non honoris *operis* namq̃. Speculari est, & intendere, atque adeo eps idem quod superintendens: de quo iam supra nos diximus. Quare vt paulò antea dixerat non episcopatus honor amandus est & potentia, quæ per se vana sunt: sed opus. Quare Gregor. in Pastoral. tunc, inquit, Apostolus illud dixit quando ille, qui plebibus præerat, primus ad tormenta martyrii ducebatur. Quapropter nihil eps quam bonum opus in votis erat. Secundò autem paulo differētius idem Apostolicum verbum, & fortè syncretius interpretandum est, vt tanquam admonitio intelligatur, qui id muneris cupientibus pauorem incutiat. Ac si dixisset. Qui epatum desiderat, sibi caueat, sibiq̃. quidnam desideret, prouidenter videat. Desiderat. n. opus nō vicumq̃. bonum, sed eoulsque egregium, vt vix vllus sit, qui illi obeundo sufficiat. Quem quidem sensum subiuncta verba planè commendant. Subdit. n. Oportet episcopum irreprehensibilem esse, iunius

August.

Grego.

Interpretatio altera. Paulini loci.

Aug.

Adquar
num.

1. Arg.
Greg.

Sec. m.

Tertiū.

conferat abscondere frumē: sed ille pro-
fus, qui vel offitū, quod assumpsit negli-
git, vel peritiam recipere tenuit. Vnde
August. 19. de Ciuit. Dei. O ium tantum
querit charitas veritatis: negotium iustū
suscipit necessitas charitatis: quā iactā
si nullas imponit percipiendā atq; intue-
de vacandum est veritatē. Si autem impo-
nitur, suscipiendū est proprie charitatis ne-
cessitatem. Ad quartum deniq; iam supra
responsū est. Sa. vcto. um. n. exempla nos
nihilō amplius docent, quam quōd nemo
se ad episcopatum inge. at antequā diui-
nitatis accersit, nisi sit diuinitus, ad id
purgatus: vti in Ilaie exemplo videre est.

ARTICVLVS II.

Virum episcopatum iniunctum liceat
omnino reculare.

Quoniam a virtutis linea versus vtrū-
que extremum declinare contingit, & vnum est quantum in episcopatus
appetit iustitiam aut peccati, aut periculi;
subiequitur v. videamus, an in eius resu-
tatione peccatum etiam contingere possit.
Arguitur enim a parte negatiua ex
Gregor. in Pastoralī, vbi ait per actiuam
vitam prodesse proximis cupiens. Ilaia
officium prædicationis appetit. Per con-
templationem vero Hier. amoris condito-
ris sedulo ioharere desiderans, ne emitti
ad prædicandam debeat contradixit. Ex
his namque verbis sic arguitur, Amor Dei
amori proximi præiacta sic uti, & vix acti-
ua contemplatiua; nemo autem, ut melio-
re potiar, si iuge inferiore reuens culpa
denotatur: ergo omnino licet episcopatu
contemplationis gratia resutare. Secun-
do. Ex definitione superioris artic. argui-
tur. Nemo nisi purgatus, quod Ilaie exem-
plo monstratum est; debet episcopalem
subire prouinciam, sed id quem quam de
se cognoscere, velut ibidem inquit Gre-
gor. per difficile est, ergo nemo tuto nisi
forte ad diuinitus nonerit debet se per-
mittere episcopali functioni addici.

Tertio de beato Marc. in eius prologo
ait Hieronym. quōd dicitur post suscep-
tā fidem amputasse sibi digitum, vella orbi-
tate ineptus sacerdotio fieret. Nec defunt
qui emisso voto sese arceat, ne episcopi
areari possint. Obstacles autem hmoi sibi

quenquam obtendere, grauius est; quam
dignitatem ipsam reculare, ergo unicuique
subducere se licet, ne eligatur. In contra-
rium occurrit August. in epist. ad Eudoxiu,
quæ est numero 81. hinc verbis. Si qua
idest, aliqua ratione, operam veltram ma-
ter ecclesia desiderauit, nec elatione auida
suscipiat nec blandiente desidia respu-
at; sed miti corde obtemperet Deo,
cum mansuetudine portantes eum, qui
vos regit, qui dirigit mites in iudicio, qui
docet mansuetos vias suas. Nec vestrum
otium necessitatibus ecclesie præponatis
cui parturienti si nulli boni ministrare
vellent, quomodo nasceremini, non inue-
nietis.

Ad quæstionem vnica conclusione re-
spondetur. Quemadmodum ad inordina-
tionem voluntatis pertinet, vt proprio mo-
tu se vllus gubernandi periculis subdat;
ita & eius prauitas est superioris iudicio
& præcepto se subducere. Probe n. hic D.
Th. duo in episcopatus assumptione me-
ditanda dignoni, nempe quid h. minime
deceat sua sponte appetere, quidq; maio-
rum iustus acceptare. Propria enim volū-
tas hominis illuc debet esse mente inten-
ta vnde sua propria pendet salus, quia
hæc sibi proprie cura incumbit, atq; adeo
cauere ne se illuc immergat, vnde sibi pe-
riculum imminet, sed tamen cum superio-
ris vigilantia ad bonum commune de-
bet potius attendere, ex eius arbitrio &
dispositione debet subditorum quilibet pu-
blicam administrationem capefere. Hinc
ergo sit nostra conclusio nota videlicet v-
trinque subditi voluntatem periclitari,
nempe & dum proprio motu ad episcopa-
tum sese infert, & dum a superioribus ius-
su se aufert. Quare optime post citata ver-
ba subdit Augustin. Sicut inter ignem &
aquam tenenda est vita, vt neque exurat
tur homo, neque demergatur, sic inter api-
cem superbiam, & voraginem desidia iter
nostrum temperare debemus. Sicut scri-
ptum est. Non declinantes, neque ad dex-
tram neque ad sinistram. Duo autem in-
iuriosa incommoda D. Tho. refert illius,
qui se plus nimio subrahit. Primi quod
charitatem repudiat proximo, um, quibus
frugi esse potest. Nam vt ait supra citatus
August. Negotium iustum suscipit neces-
sitas charitatis. Secundum quod humilita-
tem violat, & obedientiam, quam superio-

Aug.

Conclu-
sio rati-
ua.

Expla-
natur cō-
clusio.

Aug.

ribus

Obiectio.

Vnde Greg. in Pastora. Tunc inquit ante Dei oculos uera est humilitas cum ad respondendum hoc, quod uulter subire precipitur, pertinax non est. Sunt autem hæc digna, quæ paulo altius expendantur. Primum enim differentia illa de propria subditi & aliena superioris uoluntate non uidetur rationi consona. Nam cum bonum commune præstantius sit particulari, non solum magistratus, & persona publica, uerum quicumque priuatorum debet illud suo priuato commodo anteferre. Vnde licet quis maiorem recreationem & dulcedinem in oratione sentiat & abstinentia, ubi tamen nouerit bonum publicum periclitari, suum proprium otium debet sua sponte etiam iniustus deferre, ut ad prædicandum prodeat, uel ad aliud commune bonum, etsi opus ad id fuerit solidiori cibo uti. Ad hoc respondetur quod etsi bonum commune sit præstantius particulari, tamè cura eius ex proprio officio soli personæ publicæ incumbit. Salus autem spiritualis cuiuscunque sibi ipsi proprie commissa est. Et ideo subditus quidquid sua propria auctoritate inceptauerit, debet facere secundum quod expeditius, conducentiusque ad suam propriam animæ salutem fuerit arbitratus. Quare licet uideat quam maxime posse bono communi prodesse, si tamen prudenter timeat periculum suæ salutis spirituales inde offerri, quod utique putat non posse uincere, nequaquam se debet illi committere. Prælati uero e conuerso secundum indigentiam bonis communis iudicare debet quid cuique imperet. Et ideo metuenda est illinc utique superbia, atque hinc rursus inobedientia. At uero sciscitari, utrum utrumque timendum sit tanquam genere suo malum. Apparet. n. non sic esse: quoniam non obedire, genere suo peccatum est mortale, & tamen quod sua se quis sponte ad episcopatum offerat supra dictum est, non esse suo genere, peccatum. Immo potest id fieri licite si circumstantiæ supra explicat concurrant. Ad hoc duas subdit Caietanus solutiones. Primam, quod forsitan D. Th. noluit similitudinem secundum omnia constituere, sed satis est quod utrobique potest esse peccatum, secundam, quod fortasse in priori membro loquebatur, de appetitione episcopatus peruersa, utpote non propter opus, sed propter ho-

nore aut fructus, quod genere suo est mortale. Hæc autem posterior solutio mensi D. Th. non congruit, quia in priori membro non constituebat peccatum propter peruersionem finis, sed eo quod quis sua sponte se ingerat. Neque prior adeo est uero proxima, nam utrobique uidetur aliquid ex genere malum agnoscere. Et ideo forte dicere uoluit, quod quia episcopatus nullatenus esse potest sine periculo, ex genere suo habet quandam malitiam, sed quod quis se periculo obijciat, licet non sit adeo innata, quin per alias circumstantias possit omnino excusari. Eodem modo de inobedientia est censendum. Est. n. genere suo peccatum, quare esse non potest inobedientia, quin sit peccatum, sed tamen concurrere possunt in persona factæ circumstantiæ propter quas nulla sit inobedientia non parere per se. Subditum ad episcopatum adigendi, ut in solutione argumentorum explicare festinamus.

Ad primum igitur in membro solutionem affert D. Th. Cuius prima pars est, quod etsi uita contemplatiua excellentior sit quam actiua, tamè ex altera parte bonum ceteris præstantius est particulari, & ideo tenetur homo cum ad episcopatum accessit, etiam cum aliquo spiritualis otio detrimendo iussa capeffere. Quod si respositio hæc conclusioni ipsi eiusque nostræ positioni aduersa i cuius apparet, eo quod diximus priuatæ personæ magis proprie custodire custodiam propriæ salutis spiritualis, quam boni ceteris, etiam spiritualis intelligant nullam esse repugnantiam. Illud enim solum concludit quod spontaneè nullus se debet ingerere. At uero quando superioris mandato accersitur, iam tunc salutis magis expedit obedire, tum quod estimatione actus contemplatio sit melior, tamen ratione obiecti feruire communi bono excellentius est, tum etiam quod uirtus non solum ex obiecto excellimada est, sed ex necessitate, quæ in tali casu ingruit. Quemadmodum Eleemosyna esse potest præstantior uirtus, quam oratio. Vnde Paulus ad Philip. Coarctor, inquit, est duobus desiderium habens dissolui, & esse cum Christo, multo magis melius, permanere autem in carne, necessarium propter uos. Quare Aug. in uerbis citatis. Non otium, inquit, uestrum necessitatibus ecclesiæ præponatur. Additur autem secundo ad minorè

Solutio

Dubium.

Duplex solutio. Caiet.

Soto
de iure
Legibus
DIE
13

lausus explicationem hæc ipsum ad maiorem dilectionem Dei pertinere. Oportius enim Deo est, & charius ut cura suarum ouium quas suo sanguine redemit impense habeatur, quam ut suæ ipsius contemplatione vacetur. Vnde Augustus super illud Ioan. vlti. Christi ad Petrum: Pafce oues meas. Sit, inquit, amoris officium pascere dominicum gregem, sicuti fuit timoris iudicium negare pastorem. Adijcit demum tertio, quod nec episcopus sic est aditus vitæ actiua, vt a contemplatiua sit prorsus alienus. Immo debent esse sicut nubes volantes, nempe diuinorum contemplatione pluuiam concipientes, qua prædicando subditorum animos fecundent.

Ad secūda arg. S. Tho. Inter respondendum autem ad secundum, primum omnium D. Thom. præiicit fundamentum, conclusionem scilicet, quod nemo tenetur in his quæ illicite sibi præcipiuntur, dicto obtemperare, nam obediendum est Deo magis quam hominibus. Subdit autem tria impedimentorum genera obediendiæ obstantia. Primum scilicet quod subditus ipse amouere potest, vt si sit in peccato mortali quod quidem tunc amouere tenetur, vt obediat. Secundum quod non ipsi, sed prælato aufertur, incumbit quale est irregularitatis aut excommunicationis. Et tunc debet eidem prælato ipsum patefacere vt iudicet si expedit dispensare. Quemadmodum de Moyse legitur Exodi 4. Obsecro Domine, non lum eloquens ab heri nudius tertius. Cui Dominus: Ego ero in ore tuo, doceboque te quid loquaris. Tertium vero est, cui neque subditus neque prælatus mederi potest, vt si archiepiscopus cum electo super irregularitate dispensare nequeat, & tunc ad Papam conuolandum est. Et quidem circa duo vltima nihil restat dicendum. De primo autem id primum animaduertendum est quod qui in peccato est mortali, quod Paulus crimen vocat, indignus est qui episcopatum antea suscipiat quam animum ab illo diuellat, nam qui Dei iussu probitatem debet eius gregem docere, contra eius voluntatem prouinciam subdit, qui, vt ait Paulus, non est sine crimine. Vnde non dubito quin ille qui cum animo perseuerandi in peccato episcopatum acceptat, eodem ipso facto mortaliter peccet. Sed

Existēs in peccato mortali indignus est episcopatu dū rāte peccato.

nihilominus si alias idoneus est & non vult sibi sordes abluere vt obediat, etiam in hoc admonet D. Thom. ipsum peccare quandoquidem ait ipsum teneri peccatum amouere. Sed hoc profecto paulo accuratiori indiget meditatione. Primum enim non est intelligendum nouum esse peccatum ab inobedientia distinctum, sed vult quod qui vt in peccato persistat, obedire renuit, non habet legitimam causam vt in obediendiæ criminæ abluatur. Quæstio hæc tamen illico legis animū mouere potest. Vtrum si homo ille qui eligitur ea est affectuum pestilentia corruptus, quamuis latenter vt turbulentiam suæ conscientie pacare nequeat, sed prudenter timeat se identidem ab illis fore superandum, proponendo vtunque exire a peccato, teneatur electori parere. Apparet enim ratio id conuincere, quandoquidem impedimentum habet primi generis nempe quod ipse potest excutere. Re vera ambigua res est. At vero cum possibile impresentiarum non dialectice, sed secundum prudentiæ regulas, & quod aiunt moraliter sit vsurpandum, pro eo etiam quod perquam difficile est, ille qui sentit se posse feritatem suorum affectuum non edomare, profecto non teneretur parere, imò delictum esset apud Deum tanto se discrimini obijcere. Secus autem si inidoneum se quantum ad scientiam vel alias qualitates quæ foris patefcunt præ sua modestia existimaret, nam si hæc prælatus prudens & probus cognoscit, illi deferendum est iudicium, atque adeo obtemperandum. Sed percontaris qui nam censendus est prælatus cui est de necessitate in hac parte auscultandum, an solus Papa electionis episcopi confirmator, & episcopus in collatione sacerdotij, an etiam electores? Videtur quod soli Antistites, nam electores non sunt Prælati. Imò reges iam sunt qui electorum loco præsentant. Respondetur quod quantum ad rigorem iuris solus prælatus quiritur iurisdictionem habet necessitatem infert vt citra inobediendiæ crimen nequeas eius iussa retractare, imò tunc duntaxat quādo in virtute obediendiæ id præceperit. At tamen qñ electores viri sunt probi qui sancto zelo electionem faciunt, non opus est electum difficile se gerere. Imò consultius est electionem acceptare, dummodo religiosus id ne faciat nisi facultate prælati Soto, de Iust. iure. M m m præ-

Dubitatio.

Solutio.

Quæst.

Respon-

sio.

præmissa, quandoquidem suum sic habet institutum. Enimvero in eiusmodi honoribus fugiendis circumspectus esse quisque debet, nam solent, ut Schyrtæ fugientes inter gum periculosus vulnerare, solent inquam sepe illarum dignitatum despectores peiori inde superbiæ rapu corripi, quam si acceptarent metuerent. Adde quod est huiusmodi cellitudinis loca omnino respuere actus esse posse heroica virtutis, nihilominus potest fidelis seruus & prudens in administratione ecclesiæ cereberrima præstare officia quæ simul multo sint apud Deum cumulatoris commendationis quam vnicam humilitatis actio. Viri igitur probatæ vitæ sic est prudentia modestiæque in amplectendis magistratibus exhibenda, ut in nihilo sit minor in renouendis adhibenda cautio. Tunc vel maxime, dum præfatum, qui digni sint, inopia laboratur, atque adeo ecclesiæ Christi bonorum opus habet obsequio, ut paulo nos antea citatus. Aug. admonet. Ad tertium respondetur: Cum episcopatus simpliciter non sit de necessitate salutis, ut sacramenta ac virtutum officia, sed tunc tantum quando ratio id obedientiæ exegerit, nihil per se implicat iniquitatis ut voto quis aliove obice sese præpediat, ne capiat. Quomodo dum transitus ad secundas nuptias non ideo est illicitus quod ordinibus suscipiendis obstat, dummodo votum nunquam acceptandi episcopatum sic habeat restrictam intentionem quod hoc quantum in se fuerit neque procurabit neque accipiet. Nam si proponeret nulli prælato de illa re obedire, delictum esset, neque tale votum eiusque esset obligatorium. Ad id autem quod de beato Marco allatum est, si res ita habuit, nam Hieron. non prorsus affirmat, sed ait, dicitur, necesse est fateri diuina id reuelatione fecisse, nam quæpiam se tali sine membro mutila re, delictum esset, ut ex concilio Nicæ. can. si quis, distin. 5. innotescit. Hoc autem hic non est silentio prætereundum. Vtrum licitum sit desiderare, & exoptare eum qui creditur omnium optimus vtilissimisque ecclesiæ in præfulè creati. Quamuis propter rearduitatem vehementissime de propria ipsius salute timeatur. Est enim casus creberrime contingens, nempe quod quis in administratione magistratus non sit totum futurus quod debet, & tamen inter omnes qui esse possunt sit minime malus, & reipu-

blicæ maxime utilis Apparet ergo id exoptare non esse licitum. Nam quidpiam cui optare quod illi est ad salutem periculosum, & probabilissime nocuum, videtur ad odium pertinere. Ad hoc nihilominus responderetur. Primum quod nemini licet eum tam ingenti periculo publicam provinciam subire, neque vero in illa perdurare si metum excutere non potest. Nam quid prodest homini si vniuersum mundum creetur animæ vero suæ detrimentum? Immo e diametro repugnat charitate Dei salute in spiritualem propriam salutem totius orbis posthabere. Secundum affectum sit. Non solum licitum est, immo laudabile desiderium, ut ille sit Anusites qui ecclesiæ est magis idoneus, seu minus incommodus quantumcumque de eius salute habeatur metus. Non dico quod possis hoc illi consuleri: ut accipiat, nam ipse tunc nequiter acciperet aut retinere, sed quod licitum sit tibi id de altero desiderare, quin vero ex procurare, & ideo quantumuis tibi aliter esset amicitia aut alia necessitudine consuetudinis, id debes optare. Et ratio est manifestissima, quoniam bonum vniuersale præstantius est particulari, atque adeo proprio excepto, magis est optandum quam bonum spirituale cuiuscumque anstici. Atque hoc ipsum confirmatur, nam si elector esses, deberes illum eligere, ipsum enim electo examinare incumbit quid tibi ex-

ARTICVLVS III.

Vtrum oportet eum qui ad episcopatum assumitur, esse eorum meliorem.

Post appetitum episcopatus & temporariam obedientiam eius qui eligitur subsequitur de electoribus & confirmatoribus explorare, vtrum semper teneatur eligere eum qui sit ceteris omnibus melior. Apparet enim quod per nos Christus factus docuerit. Petrum enim non antea ecclesiæ suæ præfecit, quam trina interrogatione examinaret an se plus ceteris diligeret. Meliorem autem simpliciter sola facit charitatis? ergo nunquam nisi melior eligendus est. Secundo, Symmachus Papa. i. quæst. i. vtilissimus inquit, comparandus est nisi scientia & sanctitate præcellat.

Ad tertium.

Hieron.

Concil. Nicenū Dabitatio.

SOTO
de iure
Legibus
DIE
13

lat, qui est dignitate præstantior, sed quisquis scientiam firmitateque præcellit, melior simpliciter censetur, ergo nemo nisi qui morum probitate cæteris præferat est eligendus. Tertio. In quolibet genere minora gubernantur per maiora, licet corporalia per spiritualia, & inferiora per superiora, ut tertio, de Trinitate. Augustinus est auctor. Sed episcopus assumitur ad regimen aliorum, ergo debet esse cæteris melior. In contrarium est textus Decretalis, de electio. c. scriptum. dicens quod sufficit eligere bonum, neque oportet eligere meliorem.

Tertiū.

Distin-
ctio

Prima
conclus.

Probo
concln.

Et si quæstionem istam libro tertio de omnibus ecclesiæ magistratibus latissime discussimus, tamen quia hic a D. Thom. de episcopis peculiariter inseritur, ordo nos rerum cogit illam repetere. Summa ergo responsionis D. Thom. supposita distinctione duabus conclusionibus continetur. In electionem enim, inquit, ad episcopatum, aliud est ex parte eligentium, atque aliud ex parte electi petendum. Est ergo prior conclusio. Nemo eligere tenetur meliorem, si nomen melioris secundum proprium significatum usurpet, sed eum qui ad munus pastorale fuerit expedientior & aptior. Bonus enim nemo simpliciter nisi ob solam charitatem existit. Potest enim, ut alias diximus, esse bonus artifex sine virtute morali, sola autem hæc facit hominem simpliciter bonum. Vnum cum charitas sit omnium virtutum forma, ab illa homines apud Deum boni denominantur & sunt, & quo quisque sit illa provecior, eo melior est. Probat ergo conclusio. Electio personæ ad sedem episcopalem ex eius functione pendenda est, ut pote quæ finis est propter quem persona eligitur, & bonitas mediæ est a fine. Latissime namque libro tertio, quæstione citata ostendimus decimas stipendiaque ecclesiarum non tanquam præmium qualitatis bonitatisque personarum fuisse instituta. Illud enim præmium in cælis nos apud Deum manet, sed tantum ut ecclesiis rectè administraretur, secundum illud 1. ad Corin. 14. Ad ædificationem ecclesiæ petite, ut abundetis. Vnde non, inquit, qui boni sunt presbyteri, sed qui bene presunt, duplici honore digni sunt. Ad eiusmodi autem obsequia obeunda, & perficienda non solum morum probitas & charitas, quæ simplici-

ter facit meliorem, necessaria est, verum & virtutes aliæ tam intellectuales quam naturales, ut scientia, prudentia, efficacia, & grauitas. Non ergo necessum est simpliciter eligere meliorem, sed eum qui ad ecclesiæ regimen est expedientior, vnde Hieronymus. Quidam, inquit, non querunt eos in ecclesia columnas eligere, quos plus cognoscant ecclesijs magis professe, sed quos plus ipsi amant. Hactenus ille. Quod quidem ad acceptioem personarum attinet. Vnde super illud Iacobi 2. Fratres mei nolite in personarum acceptioe habere fidem Domini gloriæ, ait Augustinus. quod si ad honores ecclesiasticos referatur, non est putandum leue peccatum. Posterior conclusio. Ille qui ad sedem assumitur, non se tenetur cæteris meliorem reputare. In superbiam enim & præsumptionem talis cogitatio hominem adigeret, sed satis est, si non in se crimen aliquod agnoscat, per quod nefas ei sit sedem occupare. Quare cum Petrus per comparationem fuerit interrogatus, an plus cæteris diligeret non tamen nisi simpliciter respondit, Domine tu scis, quia amo te. Hæc omnia adeo latè ac fute libro tertio, quæstione 6. per decem conclusiones elucidauimus, ut nil ad rem pertinens possimus nunc adhibere, sed satis fuerit textum D. Thom. in eius gratiam non præterisse. Duo verò aut tria sunt in eius verborum textura mente perspicienda. Primum, quod cum ipsa electionis vox collationem inter plures designet, quorum reliquis posthabitis vnus assumitur, elector de suo nomine admonetur non satis habere eum explorare quem idoneum eligat, sed plarium dèbe merita expendere ponderareque ut præstantiorem ecclesiæ tribuat non solum probitatis viue ratione habitâ, verum & reliquorum quæ ad publicam functionem sunt expedientia. Tamen si loco citato admonitum curauimus, quod primum idoneitatis fundamentum probitas esse debet. Nam eum qui prauus est, nullæ aliæ qualitates efficere possunt, ut eligatur, idoneum. Vnde Paulus tanquam necessarium in episcopo requirit ut sufficienti testimonio sine crimine habeatur, quod quidem nomen non leuioris est cuius, sed moralis. Quæ autem præter charitatem in episcopo requirantur, ad tria quæ hic S. Th. refert reducuntur, quæ sunt instruere plebē

August.

Poste-
rior con-
clusio.

Electo-
r ex debi-
to offi-
cij tenetur
explorare
ac pōde-
rare me-
rita eli-
gendo-
rum, &
meliorē
ecclesiæ
tribuere

Tria præ-
ter chari-
tatem.

M m 2 fide

fide & moribus, & ab hæreticorum aliorumque periculis, qui mores pervertunt defendere, ac demum pacifice gubernare. Nam scopus gubernationis est pax mentium & corporum. Hac enim ratione Dei filii sui retinent nomen. Nam beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.

Obiectio.

De illo autem notando verbo, quo ait S. Tho. diuina mysteria, atque adeo stipendia non dari hominibus quasi præmium sue charitatis & probitatis, dubitare quis posset, eo quod & naturalis ratio, & ecclesiastica iura reclamare videntur, quippe quæ volunt clericos qui de ecclesia bene meriti sunt, ab ipsa remunerari. Respondetur autem dictam sententiam nullo opus habere interpretamento, nam vt iacet est vera.

Solutio.

Non enim negat eos qui integræ sunt vitæ præbendarum ac dignitatum ecclesiasticarum dignos esse, verum id tantum quod nos loco citato libr. 3. non leuiter demonstrauimus, nempe sacerdotia, eorumque stipendia non esse instituta ad remunerationem bonorum, sed duntaxat ad ecclesiarum seruitium. Si enim hoc in familia Christiana necessarium non esset, certe neque essent imperata decima, neque stipendia constituta. Quare si hæc tribuenda sunt dignis, non est ea suprema causa quod sue bonitati sint debita, sed quod elector debet ecclesie idoneum ministrum pro ratione sui stipendij providere. Reliqua loco citato libro tertio si lubet reuise. Demonstratum enim illic curauimus, quod etsi quantum ad rigorem exterioris fori & restitutionis vinculum, satis sit dignum eligere, tamen quantum ad forum poli, necesse est eligere digniorem. Quod si in omnibus sacerdotijs & præcipue in habitibus animarum curam necessarium est, quanto id magis necessarium in episcopis præficiendis? vt pote quorum administratione tota salus spiritualis Christianum reipublicæ periclitatur, ac perinde ipsissimus Christi sanguis, qui per ipsorum, non modo iniquitatem & fraudem, verum etiam inscitiam, ignauitiam, & fœcordiam frustrare potest, & sapissime solet, sue redemptionis fructu. Sibi ergo videant quibus id muneris incumbit, quantum debeant solerter oculis perillustrare eorum merita quos Apostolis ipsis diuinitus electis substituunt. At qui eos præsertim caue- re debet, qui huiusmodi honores ambiunt.

illi enim non pastores ouium habendi sunt, qui pro ipsius sanguinem fundere anhelent, sed lupi qui ipsarum sanguinem sitientes nihili pendunt eorum animas extinguere.

Ad primum igitur argumentum respondet D. Thom. quod cum Christo notissima essent alie Petri qualitates ad ecclesie gubernationem idoneæ, ob id de amplitudine dilectionis eum præcise examinavit, quod vbi alie in sunt conditiones, hæc debet existimari præcipua. Sed postest huic altera etiã supponi solutio, quod cum alias partes Petri ad regimem requisiti, cunctis circumstantibus propatula essent, charitas autem in corde inus delitescat, hanc voluit cunctis etiã constare vt quemadmodum libr. 3. diximus manifestum in foro exteriori fieret, optimi electionem fieri. Hoc autem loco citato libr. 3. fusius explanauimus.

Ad secundum respondetur, verbum illud Symmachi non de illo intelligi qui eligendus est, vt pote quod nisi sanctitate & scientia præcellat, vilissimus sit in electione existimandus, sed de illo qui iam electus est. Quo ideo verbo episcopi admoventur quod etiã si dum in minoribus agebant non profus ea sanctitate fulgebant, quæ episcopum decebat. Tamen postquam in candelabrum erecti sunt, satagere profus debent, vt nomen & locum suum re ipsa explerent, alias non possunt non in conspectu populi vilescere. Quæ aut scientia in episcopo sit requirenda, Theologie scilicet an Canonici iuris, loco citato libr. 3. vixit que disputauimus. Haud enim res digna est que in disputationem deberet accesserit, est siquidem indigna sententia quæ audiat, illic præcise theologum esse præferendum, vbi hæreses serpunt. Tum quod cum oporteat hæreses esse, vbi que & temper timenda sunt, atque adeo docta prædicatione coarmandus populus, ne vquam labasci possit, tum præcipue, quod Christus episcopos pastores instituit, qui doctrinæ pabulo quam ipse docuit, suum gregem saginaret, moribusque quos ipse instituit, intingerent, non præcipue Doctores legum, quas homines postea adiecerunt & litium iudices, eo præcipue quod canon ex Theologie fonte derivati sūt. Id quod eius bicornis mitra designat. Vt n. in eius consecratione patet, caput episcopi cornibus non

SOTO
de iure
Legibus
DIE
13

Virisq; in is, sed vtriusq; testamēti arma
 aur, ve terribilis appareat, non aduersari
 bus sibi mutuo in foro, sed aduersarijs ve
 ritatis. Ad tertium respondetur, discrimē
 esse inter regimen rerum naturalium, &
 gubernationem in spiritualibus, quæ ad
 supernaturalem gratiam spectat. In natu
 ralibus n. eo ipso q; res sit simpliciter sub
 limior, suapte natura magis est ad regen
 dum idonea: vt celi, quàm elementa: &
 alia elementa, quam terra, in donis autē
 gratiæ, quæ vt priori ad Corint. ait Pau
 lus, Spiritus sactus diuini prout vult, nil
 prohibet, vt q; inferior simpliciter ē secūdu
 m charitatem cumulatoribus gratijs ac do
 nis sit ad regendum instructus. Et ad hūc
 gratiæ ordinē pertinet ecclesiasticum re
 gimen. Imō verò non hoc solum, sed etiā
 ciuile. Quare neque in magistratib⁹ ciui
 libus eligendis solum, vt in 3. Politicor.
 ait Aristot. atēdenda est integritas, viri,
 in quantum persona est priuata, id quod
 charitas facit: sed quod sit bonus ciuis.
 Quare aliz qualitates regum, & iudicū
 suo etiā gradu ad gratiarum diuisiones
 attinent.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum episcopo liceat cura episcopali
 deferta ad religionem se conferre.

Post qualitates eorū qui eligendi sūt,
 & eligentium obligationē, sequitur
 disputare, vtrum episcoporum status ita
 sit firmus, quem postquā episcopus assū
 pserit, deserere nequeat. Arguitur. n. id
 ei non licere; nam maxime religionis in
 titutu: sed hoc non licet, quoniam a perfe
 ctiori ad minus perfectum reuolpicere
 damnable est: secundum Dñi inīam, Luc.
 9. nemo mittēs manum ad aratrum, & re
 spiciēs retrō, apus est regno Dei. Episco
 porum autē status altior est monachorū
 instituto, vt paulō antē dicebamus: ergo
 sicut de monachatu ad seculum nefarius
 est regressus, ita, & de episcopali ad reli
 gionis claustrū. Sed: Ordo gratiæ decē
 tior est ordine naturæ; secundum autem
 naturam nihil contrarijs moribus cietur
 vt lapis, qui naturaliter descendit, nequit
 ascendere naturaliter, at secundum ordi
 nem gratiæ a monachatu ad episcopatu
 licitus est ascensus, ergo contrarius descē

sus, illicitus. Tertio; Nihil in operibus
 gratiæ debet esse otiosum; ille autem qui
 semel in episcopum consecratur, Perpetu
 uo retinet potestatem ordines consecra
 di, aliāque id genus perficiendi. Hæc au
 tem potestas si quis curam pastoralem
 desereret, otiosa remaneret; ergo id mini
 me licet. In contrarium est, q; nemo ad
 id quod illicitum est, cogi potest; qui au
 tem cessionem a pastoralī cura petit, po
 tēstā si cedere cunctetur, ad id cogitur; ut
 patet cap. Quid in. de renuntia. ergo nō
 est episcopo illicitum episcopatu abscē
 dere.

Ad quæstionem quatuor conclusioni
 bus respondetur. Prima, quæ cæteris, ut
 fundamentum subternitur, est; Tandiu
 obligatur episcopus pastoralem retinere
 curam, eiusque agones perferre, quādiu
 spes aliqua illi durat, q; possit plebi pro
 desse. Probat, Episcopalis status in hoc
 cōsistit, quod aliquis ob diuinā dilectio
 nem proximorum saluti curanda seipsū
 mancipat; id quod Christus, dum Petru
 elegit, planē docuit. Haud enim præmi
 sit, Diligis gregem plus his? sed, Diligis
 me? Nulla enim dilectio nisi ex diuina de
 riuetur, sufficit ad sebeundos labores,
 persistendumq; in vigilia, & solitudi
 ne, quæ episcopi functioni est necessaria.
 Quare episcopus non ecclesie tantum,
 aut populo, sed, & Deo ipsi si sem sita
 obligat; ut tanquam fidelis dispensator,
 & prudens gregem suum gabeinabit.
 Quæ quidem obligatio genus uoti est, ut
 Sanctus Thomas in calce quæstionis ait.
 Atque huc illæ consecratoris interroga
 tiones alludunt. Vis ea, quæ ex diuinis
 scripturis intelligis, plebem, & verbis do
 cere, & exemplis? Vis beato Petro Apō
 stolo eiusque successoribus fidem, & obe
 diētiā exhibere? Itaque licet non emita
 tur nouum votum castitatis præter la
 cerdotale, neque vllum aliud, quod sit so
 lēne super quod Papa dispēsare nequeat;
 emittitur tamē obediētiæ votum, quod
 a solo summo Pontifice est dispensabile.
 Quod si votum est, vt D. Thom. ait, non
 Pontifici tantum, sed etiam Deo ipsi sit.
 Atque adē, ut conclusio asserit, perpetu
 vinculo obligat⁹ restat episcopus ec
 clesie sue, quā sibi per annuū fidei despo
 sat. Quapropter diuortiuū esset, si non cū
 illa perpetuō permāneret. Secunda con
 Soto de Iust. & Iu. M m m 3. clu.

1. Cōcl

Rō con
 clusio
 nis.

S. Tho

2. cōclu
 sio.

Ad ter
 tium.

Aristot.

Arg.

Soto
de Iure
Legibus
DII
13

obfuso: Nequit eandem ecclesiam neque propter dulcedinem contemplationis, neq; propter quoduis evitandum incommodum, neq; propter commodum proprium lucrandum relinquere. Probatur. Nam Pau. quem supra ad Philip. primo citavimus, quasi duobus perplexus, & quid illorum eligere nescius, etsi iudicaret dissolvi, & esse cum Christo multo melius: tamen videns necessarium esse manere i carne pp fratres, subdit: Et hoc confidens scio, quia manebo. Et Christus Joann. 10. Bonus inquit, pastor animam suam ponit pro ouibus suis Meditatus ergo perplexeris, quata cum energia omnia commoda atque incommoda, que p sonam episcopi proprie tangere pnt excludantur. Nam si fructuionem sempiternae felicitatis, que etiam in parvum tempus omnia, que desiderari possunt, indubitanter exuperat, iustam causam Paulus non iudicabat, vt posset fratres in eorum necessitate suo presidio, & munere destituere: quoniam excogitari potest propria communitas, que episcopum excuset. Et si Christus vitam etiam ipsam admonet pastorem, vt exponat pro grege, quod sit reliquum detrimentum cuius cauendi ca possit grex deserti? Tertia conclusio: Pnt nihilominus aliqua accidere impedimenta pp que cedere episcopus possit episcopatu: que quidem Inno. III. cap. Nisi cum p idem, de renuntia. percontet. Sed hec tñ impedimenta penlanda sunt respectu functionis, que fieri non potest debite: vt si sit spiritualis defectus personae, aut corporalis: nempè crimen, vt falsitas aut homicidium, aut heresis, aut aliud quodcumq; pp eps deponi debet: aut per quod infamiam contrahit: quaquidem resperus, quamuis pnam egerit, auctoritate caret ad regendum cuius pnt plus ofacit q̄ profic. Enimvero si purgare infamiam potest, tenetur quide sub potua peccati mortalis, si in dignitate vult persistere. Nam quo iure tenetur ad rectam administrationem, tenetur, & obffaculam amonere dum potest: si circa suam culpam eam contraxerit. Quando vero infamie sordes eluere non valet, tunc si absque sua culpa illis infectus est, non tenetur episcopatum renuntiare. At si causam vere dedit eiusdem infamie, que tam obscura sit, vt vere functionis impedimentum, profectò tenetur praefatu decedere. Et idem est, si sit vitiosius, aut scandalosus. Nā ut ait Apost. 1. ad Corint. 8. Si scandalizauero fratrem meum, non manducabo carnes in eternum: dummodo sit scandalum datum, non acceptum: nam qui scandalum leuiter accipiunt, relinquendi sunt, ait Christus, tanquam caeci, & duces caecorum. Vel potest esse defectus in scientia, & prudentia. Haud. n. sibi se vllus periuadeat, si omnino sacerdotio indignus sit, propterea habere cōscientia securam, quod a legitimo iudice sic fuerit ei collatum, vt collatio teneat. Imò vt acceptio peccatum est, maxime si curam habeat animarum: sic, & illud retinere in dies, sit absurdum crimen, & ascendere ad aliam ecclesiam, multo scelestius. Vnde Olex. 4. Quia inquit Dominus, scientiam repulsi sit; ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi. Si autem irregularis tunc erat, qñ ad sacerdotium assumptus fuit, non dubium, quin collatio fuerit nulla; si autem postquam obtinuit, illam incurrit, iam dictum est, quem admodum sine dispersione non possit dignitatis munere fungi. Si autem impedimentum est corporale, vt puta aut senectus nimia aut infirmitas, non est necessaria abdicatio ecclesiae, sed possit esse consilium, retentis aliqua sustentatione. Sed ad minus secundum antiqua iura debet persona digna adiutorium illi adiungi. Tanta in possit esse auctoritas in senectute, ut consultus esset in magistratu persistere, & sua vmbra gubernare, quam alteri committere, vt cont. de renunt. cano. literas, aut iam Inno. Postremo deniq; ex parte subditi potest esse defectus, non quicumq; nam propterea q̄ aliquanulo sit populus durus, non illico per disperationem respiciendus est, sed diuino presidio confitendum. At tunc relinquere eos licet, tamen si ad id nulla emergat obligatio, qñ nulli sunt inter improbos probi; sed labor omnino exiit infrugiferus ac perinde superuacuuus. Solet. n. ob defectum populi inepa esse presulis predicatio, secundum illud Ezech. 5. Linguam tuam ad habere facia palato tuo, quia Dñs exasperans est. Quo circa secundo dialogorum Grego. Ibi 2. quamimter portandi sunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuentur boni. Vbi

ANICA

atem omnino fructus de bonis deest, sit aliquando de malis superuacuis. Vnde sæpe agitur in anima perfectorum, quod sum laborem suum sine fructu esse considerant, in locum alium ad laborem cum fructu migrant, iuxta illud Pauli: Ecce cōuertimur ad gentes, quia verbi Dei vos indignos fecimus. Quarta cōclusio. Quantumvis causa adsint ad iuste credendum, nihilominus cessio citra auctoritatem prælati fieri non potest, puta Papæ, si episcopus vult credere, quippe cui soli facultas suppetit, ut ait D. Th. in illo voto dispensandi. Patreialis autem sacerdos posset de licentia episcopi cedere. Sententia est eiusdem Innocentij in vltimis verbis eiusdem cap. vbi ait. Etsi pennas habeas, quibus fatigas insolitudinem auolare, ita tamen strictæ sunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas absq. nostra permissione volatum. Imò neque ad religionem demigrare absq. Papæ facultate episcopo liberum est, ut c. licet. de regula. Et ratio est, q. sicut nemo ad ecclesiam absq. iudicio superioris assumendus est, ita neq. absque eius arbitrio ulli licet illam desistere. Sed est demum meditata cautio, quidam supra citati. Quod si quis cessionem petit, retrocedit; cogendus est. Consecuerant enim aliqui, & consecuerunt episcoporum renuntiare pauperiorem, aut alias sibi minus commodum vtuberiorem possint expiscari. Et ideo cum uident suis technis frustrari, retrocedunt. Merito ergo illi cedere compellendi sunt, & ab ecclesia repellendi.

Conclusio.

Ad conuulso.

Ad primū arg.

Innoc.

tix consulas; in monasteriū sese recipiat. Ad secundum per idem fundamentum respondetur, q. per nullum impedimentum homo curam propriæ salutis prætereire debet, quod ad religionis statum pertinet. Potest tamen a negotio alienæ salutis impediri. Et ideo monachus quidem ascendere ad episcopatum potest, vbi propriæ salutis periculum non paratur. Et pariter episcopus vbi cohibetur, ne alienæ salutis absque propriæ detrimento incumbere quiverit, intra claustra monasterij sese conferre. Cessante autem impedimento, potest rursus ad prius institutum remeare, nisi forsitan ob crimen aliquod fuerit episcopatu priuatus, & in monasterium, ad peragendos poenitentis fructus obrutus. Quemadmodum illud intelligitur decretum 7. q. 1. Præcipit sanctus Synodus, ut quicumque de pontificali dignitate ad monachorum vitam, & poenitentis descenderit, nequaquam ad pontificatū resurgat. Ad tertium demum respondetur, quod quemadmodum in naturalibus infirmitas efficit, ut potentia maneat suo usu orbata, ut caligans oculis, ita neque incongruum est, ut episcopalis potestas spirituale impedimentum maneat abusu colligata.

Ad 2m.

Ad 3m.

QVÆSTIO III.
DE EPISCOPORVM
residencia.
ARTICVLVS I.

Vtrum episcopi in suis diocesisbus residere iure diuino teneantur.

Tertio loco libri pñtis quæstionē polliciti sumus hanc insignē, de residentia episcoporum, ac sacerdotum curā habentium animarum. Apparet enim diuino iure non esse in dicta. Ius enim hoc, illud præcise censetur, quod in euangelio, aut loco alterius. Testamenti, tanquā diuinum præceptum legitur, ut est præceptum baptismi. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, aut quod inde planè colligitur. Huiusmodi autem residentis præceptio non est huiusmodi, ergo nō est sanctio diuini iuris. Sequōdo: Soti Pe. Soto, de Iust. & Iu. M m m 4. to

Primū arg. patet negatiue.